

KESTİRME YOL YOKTUR

Zora dayanan bir hükümet kurup, tepeden inme tedbirlerle toplum yapısında halk yararına gerekli reformları yaparak meseleleri çözümlmek, memleketi kalkındırmak düşüncesinde olanların umutları bir kere daha kırıldı. Ne var ki, hareket başarıya ulaşmış olsaydı bile bizce yine kırılacaktı bu ümitler eninde sonunda.

Bugün, hızla ve adalet içinde ekonomik-kültürel kalkınmayı sağlayabilmek için gerekli reformların neler olduğu konusunda toplumcu aydınlar arasında genellikle bir anlaşma var. Ancak bu reformları yapabilme düzeyine nasıl ulaşabileceği konusunda fikirler ayrılıyor. Bu reformları yapacak iktidarın halka dayanması gereği de kabul olunuyor, ama halka dayanmak, halkın desteğini kazanmak terimlerinin anlamında bulanıklık var; bunlara farklı mânâlar veriliyor. Kestirme yol taraftarlarına göre, bir kere iktidar ele geçirildikten sonra halk yararına işler görerek halkın desteği kazanılır, iktidar halka dayandırılmış olur. Bu görüş, halka dayanmayı pasif bir anlamda anlıyor. Oysa bu mânâda halkın pasif desteğini kazanan bir iktidar, mutlaka halkın yararına, halkçı bir idare demek değildir. DP de başlangıçta halk tabakaları arasında büyük destek bulmuştu, ama halk yararına halkçı bir idare miydi? Gerçekten halka dayanan bir iktidar, halkın memleketin idaresinde, reformların tasarlanma ve uygulanmasında, toplum yapısının her kesiminde aktif bir rol oynadığı iktidar şeklidir.

İyi niyetli, namuslu, bilgili, vatansever aydın bir kadronun işbaşına geçtiğini bir an için varsayalım. Böyle bir kadro kendi kuvvetiyle iktidarı alamıyacağına göre, iktidarı kuvvete dayanarak ele alanlar bu kadroyu işbaşına çağıracaklar demektir. İlk soru, çağırırlar mı? Çağırımları sadece bir ihtimâl, şu veya bu derecede kuvvetli bir ihtimâl, ama yine de bir ihtimâl, bir zorunluk değildir. Çağırımlar tam yetki verirler mi? Verseler, gerçek kuvveti ellerinde tutanlar her an müdahale etmek imkânına sahip değiller midir? İktidarın, bütün rizikolarını göze alarak ele geçirmeyi başaran kuvvetlerin elbette kendilerine göre görüşleri, tutumları olacaktır. İktidar kadrosu ile teknik aydın kadro arasında fikir ayrılıkları, anlaşmazlıklar beliremez mi? Belirmemesi mümkün mü? O zaman kimin sözü geçer, hangi taraf ağır basar?

Dahası var. Memleketi yönetmeye, reformları yapmaya çağırılan kadro toplumu mevcut haliyle bulacaktır; yani, halk kütleleri uyarılıp teşkilâtlandırılmamış, teşkilâtlı bir hareket içinde politik eğitim görüp şuurlanmamış, pasif, yukarıdan yapılan işlere karşı, aydınlara karşı kuşkulu bir durumda. Diğer tarafta ise, henüz bütün iktisadî kuvvetine, yerleşik sosyal gelenek ve değerlerin kendilerine sağladığı nüfuz ve mevkilere sahip hâkim sınıflar.

Üstteki aydın kadro nasıl bu engelleri aşacak da halk tabakalarına ulaşacak, onları, onlardan yana olduğuna inandıracak? Halk yararına reformlar yaparak, tedbirler alarak mı? Ama dünyanın en mükemmel kanun, plân ve tedbirinin bile uygulanmasında aksaklıklar, pürüzler çıkar, bu bir. Halk yararına işlerden netice alınmaya

başlayınca kadar bir sürenin geçmesi gerekir, bu iki. Ne kadar halkın yararına reformlar da yapılırsa kalkınma, uzun bir süre halkın daha fazla, daha randımanlı çalışmasını ve elde edilen gelirin büyük kısmının yiyip içmeye, giyinip kuşanmaya değil, biriktirmeye ve yatırıma ayrılmasını gerektirecektir. Önceden uyarılık itimatı kazanılmamış kütlelere bu meseleler nasıl anlatılıp kabul ettirilebilir? Esasen yok-sun, iyi beslenmemekten, çalışmaktan yorgun, hayatından şikâyetçi halktan daha fazla, daha randımanlı çalışması, bir süre daha fedakârlıklara katlanması nasıl istenir? İstense de gereken netice alınır mı? Bu da üç.

Anayasa teminatı altında, demokratik, teşkilâtli politik hareket içinde halk kütleleriyle aydınlar kadrosu kaynaşmadıkça, kütleler kadar aydınlar da bu hareket içinde politik eğitim, karşılıklı itimat, ekip halinde çalışma ve iktidar için demokratik mücadele tecrübesi kazanmadıkça, yukarıdaki şekilde kestirmeden işbaşına getirilecek bir kadro halkın yararına reformları sanıldığı gibi kısa zamanda yapıp başarıyla uygulayamaz. Karşılaşılabilecek güçlükler, kaybedilecek zaman, enerji israfı, “uzun yol” denilen teşkilâtli, demokratik siyasal mücadele yolunun süresinden ve güçlüklerinden daha fazla olacaktır. Üstelik başarı ihtimali de daha zayıf. Bu çeşit tartışmalarda hep öne sürülen Nâsır’ın “Arap Sosyalizmi” misali de bizim görüşümüzü çürüten değil, doğrulayan bir misaldir. Nâsır iktidarı bugünkü Arap sosyalizmine gelinceye kadar 10 yıl kaybetti, on değerli yıl savunduğu sosyalizmin de nasıl bir sosyalizm olduğu tartışılır bir konu. Her devletçilik ve devletleştirme hareketi halktan yana, halkın yararına değildir.

Sonra, bizim memleketimiz meselelerini bilimsel açıdan kendi gerçeklerimize uygun olarak çözümlemek iddiası nerede kalıyor? Genellikle “azgelişmiş memleketler” kategorisine girmekle beraber biz ne bir Gine veya Gana’yız, ne de Mısır. Tarih-sel gelişmemiz bizi bir demokrasi denemesi düzeyine getirmiş. Bu düzey, Batıda ilk varılan demokrasi düzeyinden, hatta Batıdaki bugünkü düzeyden önemli farklılıklar gösteriyor. Sosyal devlet anlayışını, sosyal adalet ilkelerini getirmiş ve bu ilkelere uygun vatandaşlık hak ve hürriyetlerini teminat altına alan, devlete sosyal vazifeler yükleyen bir Anayasamız var. Anayasamızın bu muhtevası ile Batıdaki demokratik gelişmelerin uzun safhalarını şimdiden atlamış bulunuyoruz.

İşçilerimiz çok canlı bir sendikacılık faaliyeti, bütün memleket dâvalarına karşı yakın bir ilgi gösteriyorlar. Kendi teşebbüsleriyle, tavizsiz, öz partilerini kurmak suretiyle de siyasal teşkilâtlanma şuuruna varmaya başladıklarını da gösterdiler. Ağır ekonomik baskıların tesiriyle köylümüzde de uyanış belirtileri var. Tarım işçilerimizde teşkilâtlanma istek ve çabası içinde.

Atatürk ilkelerini şekliyle değil, özü ile anlayıp bugünün şartlarına göre yorumlayan, ilerici aydınların, gençliğin sayısı gittikçe artmakta. Bu şartlar altında aydınlarımızın vazifesi, uyanmakta olan halk kütlelerini Anayasa teminatı altında bulunan haklara dayanarak bütün bu hakların kâğıt üstünden hayata geçmesi uğruna teşkilâtlandırmaları, onları memleketin siyaset sahnesinde öz yararlarına aktif rol oynamaya çıkarmaları değil midir? Böylece, Anayasanın tam ve eksiksiz uygulanmasını engelleyen, kendi çıkarlarına uygun düzenin devamına çalışan kuvvetlere karşı halk, devleti etkileyen gerçek bir politik kuvvet haline getirilmiş olur. Bu demokratik politik mücadele içinde kütleler de, aydın kadrolar da, iktidar ve gerekli

reformların yapılması için hazırlanmış olur.

Bu görüş, biz de Batının geçtiği bütün safhalardan uzun uzun geçmek zorundayız, demek değildir. Bizim tarihsel gelişmemiz ve bugünkü şartlarımız ışığında, hem kısa hem başarılı olacak yol Anayasa teminatı altında halk kütlelerini bir an önce teşkilâtlandırıp onları aldatan partilerin tesirlerinden kurtarmak, kendi hakları uğruna politik mücadele yürüncesine sokmaktır. Geri kalmışlığın zararları yanında bir de faydası vardır: Sosyal gelişme tıkanıklığının biriktirdiği kuvvetler bir kere yol bulunca gelişme ve değişme çok süratli oluyor. Başka kestirme yol bekleyenlerimiz bu arada üç değerli yılı kaybetmiş olduklarını fark etmez görünüyorlar. Bu üç yıl içinde ilerici aydınlarımız halk kütlelerini politik teşkilâtlandırmada güç birliği etseler, halka “eğilmiş” değil, halkla beraber halk için mücadele yoluna gitselerdi, Anayasayı tam ve eksiksiz uygulamak, reformların yapılmasını sağlamak, şekil demokrasiyi gerçek demokrasi haline getirmek yönünde ne kadar mesafe alınmış olurdu! Böyle bir durumda, tarihsel gelenekler bakımından devrimci, kaynağı ile halktan olan Ordumuz her zaman olduğu gibi bu demokratik gelişmenin de koruyucusu, desteği olurdu.

Sosyal Adalet, Sayı 11, Mayıs 1963